

EFEKTY UCZENIA SIĘ – wiedza, umiejętności oraz kompetencje społeczne nabyte w procesie uczenia się.

WIEDZA – zbiór opisów obiektów i faktów, zasad, teorii oraz praktyk, przyswojonych w procesie uczenia się, odnoszących się do dziedziny uczenia się lub działalności zawodowej.

UMIEJĘTNOŚCI – przyswojona w procesie uczenia się zdolność do wykonywania zadań i rozwiązywania problemów właściwych dla dziedziny uczenia się lub działalności zawodowej.

KOMPETENCJE SPOŁECZNE – rozwinięta w toku uczenia się zdolność kształtowania własnego rozwoju oraz autonomicznego i odpowiedzialnego uczestniczenia w życiu zawodowym i społecznym, z uwzględnieniem etycznego kontekstu własnego postępowania.

Efekty uczenia się dla studiów drugiego stopnia są głębsze (zasada przyrostu kompetencji), ale mogą też dotyczyć węższego obszaru (zasada zachowania mobilności poziomej).

Słownictwo przydatne przy określaniu efektów uczenia się dla przedmiotu/zajęć na podstawie zmodyfikowanej taksonomii B. Blooma (w formie osobowej)

WIEDZA:

charakteryzuje, cytuje, definiuje, dobiera, formułuje, identyfikuje, ilustruje, kwalifikuje, nazywa, objaśnia, określa, opisuje, opowiada, potrafi przedstawić w innej konwencji językowej, prezentuje, przedstawia, relacjonuje, rozpoznaje, rozróżnia, różnicuje, streszcza, tłumaczy, uzupełnia, wskazuje, wybiera, wyciąga proste wnioski, wyjaśnia, wymienia, zbiera, zdaje relację, znajduje.

UMIEJĘTNOŚCI:

Analizuje, argumentuje sądy, bada, demonstruje, dobiera, dokonuje podsumowania, dokonuje syntezy i oceny, dowodzi, dyskutuje, ilustruje, inicjuje, interpretuje, kategoryzuje, klasyfikuje, kompiluje, konstruuje, kontroluje, koordynuje, kwestionuje, łączy, modyfikuje, opracowuje, organizuje, planuje, poddaje krytyce, podejmuje, porównuje, porządkuje, posługuje się, projektuje, proponuje (alternatywne rozwiązania), przeprowadza, przygotowuje, rozpoznaje motywy lub przyczyny, rozwiązuje, rozwija, sporządza, stosuje, stosuje wiedzę w sytuacjach typowych i nietypowych, szacuje, testuje, tworzy, umie

analizować, ustala kryteria, uzasadnia, używa, waliduje, wdraża, weryfikuje, wybiera sposób, wyciągną wnioski, wyjaśnia, wykonuje, wykorzystuje, wykrywa, wyprowadza wnioski na podstawie twierdzeń, zarządza.

KOMPETENCJI SPOŁECZNYCH:

Akceptuje, angażuje się w..., jest zorientowany na..., chętnie podejmować się..., dąży do..., dba o..., docenia, dyskutuje, jest wrażliwy na..., kieruje pracą zespołu/pełni funkcje kierownicze, jest kreatywny, ocenia, jest otwarty na..., postępuje zgodnie z..., pracuje samodzielnie, pracuje w zespole, przestrzega poczynionych ustaleń, przewiduje konsekwencje, rekomenduje, troszczy się/dba o..., wspiera, wykazuje kreatywność, wykazuje odpowiedzialność za..., zachowuje ostrożność/krytycyzm w wyrażaniu opinii, zachowuje otwartość na..., jest zdolny do..., jest orientowany na...

Określając **poziom szczegółowości** opisu efektów uczenia się dla przedmiotu warto pamiętać, że:

- zalecana liczba to 4–12 efektów uczenia się (optymalnie 5–8);
- zbyt szczegółowy opis jest często mało czytelny i może ograniczać swobodę prowadzenia zajęć;
- zbyt ogólny opis może być mało konkretny, nieprzekazujący informacji, pozwalający przeoczyć efekty dla całego programu studiów.

Ponadto należy pamiętać, że każdy efekt wymaga weryfikacji.

Podział efektów uczenia się dla przedmiotu na **kategorie** (wiedza, umiejętności, kompetencje społeczne) nie jest konieczny, ale może ułatwiać tworzenie tablic odpowiedniości

i stopnia pokrycia (realizacji) efektów wyższego rzędu.

Na podstawie zmodyfikowanej taksonomii B. Blooma przy formułowaniu efektów uczenia się wyróżnia się trzy domeny:

– domena **poznawcza** związana ze zdobywaną **wiedzą, a także umiejętnościami intelektualnymi**,

– domena **psychomotoryczna** związana z nabywanymi **umiejętnościami (zachowaniem i umiejętnościami fizycznymi)**,

– domena **afektywna** związana z wypracowanymi **kompetencjami społecznymi**.

Hierarchia celów kształcenia (poziomów zaawansowania) w obrębie **domeny poznawczej** według taksonomii B. Blooma zmodyfikowanej przez L. Andersona 2001 r. wraz z przykładowymi czasownikami:

1. Pamiętanie (definiować, identyfikować, relacjonować, rozpoznawać, wskazywać, wymieniać, zapamiętywać);

2. Rozumienie (dyskutować, opisywać, przedstawiać, szacować, tłumaczyć, wyjaśniać, dawać przykłady);

3. Zastosowanie (ilustrować, obliczać, oceniać, organizować, przygotowywać, stosować, używać, demonstrować, przeprowadzać);

4. Analizowanie (analizować, dzielić, eksperymentować, kategoryzować, kwestionować, porządkować, testować, porównywać, zarysowywać, rozróżniać);

5. Ocenianie (decydować, interpretować, krytykować, oszacować, rangować, rekomendować, uzasadniać);

6. Tworzenie (integrować, kompilować, łączyć, organizować, reorganizować, zarządzać, zestawiać, planować, proponować, generować, rozwijać).

Hierarchia celów kształcenia w obrębie **domeny psychomotorycznej** według taksonomii Simpson (1972) wraz z przykładowymi czasownikami:

1. Postrzeganie (wykrywać, obserwować, rozpoznawać, dostrzegać, widzieć, słyszeć, słuchać);

2. Gotowość do działania (rozpocząć, poruszać, reagować, umieszczać, zakładać, przyjmować pozycję);

3. Odtwarzanie (imitować, naśladować, wykonywać pod kierunkiem, działać pod nadzorem, ćwiczyć, powtarzać, próbować);

4. Wykonywanie (wypełniać pewnie, przeprowadzać, demonstrować, wykonywać, podnosić skuteczność, zwiększać szybkość, wykazywać zręczność, przyspieszać działanie);

5. Reagowanie w sytuacjach wyuczonych (działać rutynowo, doskonalić, nadzorować,

kierować, panować, zachowywać skuteczność, organizować, zarządzać, ugruntowywać, podążać);

6. Adaptacja (adaptować, reorganizować, zmieniać, przerabiać, poprawiać);

7. Organizacja (projektować, tworzyć, łączyć, układać, konstruować).

Hierarchia celów kształcenia w obrębie **domeny afektywnej (uczucia, postawy)** według taksonomii D. R. Krathwohla, B. Blooma i B. B. Masia (1964) wraz z przykładowymi czasownikami:

1. Otrzymywanie (akceptować, interesować się, słuchać, spostrzegać, tolerować, uznawać);

2. Odpowiadanie/reagowanie (czynić zadość, naśladować, opiekować się, przestrzegać czegoś, przyczyniać się, przystosowywać się, zgadzać się, uczestniczyć);

3. Wartościowanie (inicjować, preferować, przejmować się, przyjmować odpowiedzialność, przyswajać sobie, wykazywać lojalność, zachowywać się zgodnie z, wybierać, wykazywać zainteresowanie);

4. Organizowanie (dzielić, formułować, grupować, klasyfikować, konceptualizować, porównywać, przystosowywać się);

5. Charakteryzowanie (popierać, bronić, wpływać, oddziaływać, utrzymywać, wspierać, uzasadniać postępowanie).

W przypadku określania efektów uczenia się na poziomie 6-8 Polskiej Ramy Kwalifikacji zaleca się stosowanie czasowników z wyższych poziomów ww. hierarchii.